

Regeringens proposition

2004/05:28

Bostadsersättning för asylsökande

Prop.
2004/05:28

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 28 oktober 2004

Göran Persson

Barbro Holmberg
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Ändringarna syftar till att avskaffa den särskilda bostadsersättningen för asylsökande som väljer att bo i s.k. eget boende. Den föreslagna ordningen avses även gälla för personer som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 mars 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Författningsförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Nuvarande reglering	7
4.1	Allmänt om mottagandet av asylsökande m.fl.	7
4.2	Bestämmelser om bostadsersättning m.m.	7
5	Avskaffande av bostadsersättning	9
6	Kostnadskonsekvenser och ikraftträdande	15
6.1	Kostnadskonsekvenser	15
6.2	Ikraftträdande	16
7	Författningskommentar	17
Bilaga 1	Sammanfattning av förslagen i betänkandet Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle (SOU 2003:75)	18
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle (SOU 2003:75)	22
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	24
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	26
	Utdrag ur protokoll vid regeringsammanträde den 28 oktober 2004.....	27

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:28

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.¹

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 1, 10, 13 och 19 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

I denna lag ges bestämmelser om sysselsättning för och bistånd till utlänningar som

1. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige enligt 3 kap. 2 eller 3 § utlänningslagen (1989:529) (asylsökande),

2. har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd med stöd av bestämmelserna i 2 a kap. 2, 3, 4 eller 6 § utlänningslagen och som inte är folkbokförda här i landet, eller

3. har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär.

Den som omfattas av denna lag har inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. *Rätt till bistånd föreligger inte heller för bostadskostnader.*

Barn under 18 år som saknar uppehållstillstånd och som inte vistas på en förläggning omfattas inte av denna lag, om de bor hos en vårdnadshavare som har uppehållstillstånd.

10 §³

Dagersättning enligt 17 § får sättas ned för en utlänning som fyllt 18 år om han eller hon

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 4 §,

2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klarlägga sin identitet, eller

3. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan.

Nedsättning enligt första stycket får dock inte avse den del av ersättningen som är avsedd att täcka utgifter för utlänningens egen mathållning.

Bostadsersättning enligt 16 § och dagersättning enligt 17 § får sättas helt för utlänningar som avses i

¹ Senaste lydelse av 16 § 2004:408.

² Senaste lydelse 2002:1112.

³ Senaste lydelse 2004:408.

ned helt för utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 om utlänningen även efter det att nedsättning har gjorts enligt första stycket

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 4 §,
 2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klarlägga sin identitet, eller
 3. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan,
- om utlänningen erbjuds plats på en förläggning och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen.

Bestämmelserna om nedsättning av *bostadsersättning* och dag ersättning tillämpas också i de fall en utlänning utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning skall kunna verkställas.

Bestämmelserna om nedsättning av dag ersättning tillämpas också i de fall en utlänning utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning skall kunna verkställas.

13 §

Bistånd enligt denna lag lämnas i form av logi, *bostadsersättning*, dag ersättning och särskilt bidrag.

Bistånd enligt denna lag lämnas i form av logi, dag ersättning och särskilt bidrag.

19 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställer grunder för beräkning av de belopp som avses i 15–18 §§ samt meddelar närmare föreskrifter om i vilka fall särskilt bidrag får beviljas.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer fastställer grunder för beräkning av de belopp som avses i 15, 17 och 18 §§ samt meddelar närmare föreskrifter om i vilka fall särskilt bidrag får beviljas.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005 då rätten till *bostadsersättning* upphör. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande för ansökningar om *bostadsersättning* som gjorts före ikraftträdandet och som avser tiden före ikraftträdandet.

Regeringen tillkallade år 2001 en särskild utredare med uppdrag att utifrån ett helhetsperspektiv göra en översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar. Utredningen, som antog namnet Utredningen om flyktingmottagande och introduktion, avlämnade i september 2003 betänkandet *Etablering i Sverige - möjligheter och ansvar för individ och samhälle* (SOU 2003:75). I betänkandet föreslås flera åtgärder i mottagande- och introduktionsverksamhetens innehåll och organisation. En sammanfattning av utredningens förslag finns i *bilaga 1*. Utredningens betänkande har remissbehandlats och en förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*.

I denna proposition tar regeringen endast upp förslaget som rör avskaffandet av bostadsersättning för eget boende. Utredningen har inte lämnat lagförslag i denna del. Däremot har utredningen konstaterat att förslaget kräver författningsändringar i 10, 13 och 16 §§ lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. En remissammanställning avseende förslaget att avskaffa bostadsersättning finns tillgänglig i Utrikesdepartementet (dnr UD2004/23593/MAP).

De förslag till lagändringar som nu läggs fram om avskaffande av bostadsersättning har utarbetats inom Regeringskansliet. Lagförslaget, som är av enkel beskaffenhet, har underhand beretts med Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Östergötlands län och Migrationsverket.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 16 september 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 3*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 5, 6.2 och i författningskommentaren. Därutöver har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagtexten.

4.1 Allmänt om mottagandet av asylsökande m.fl.

Migrationsverket har enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) ett huvudansvar för mottagandet av asylsökande och för utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd (2 §). Av detta ansvar följer främst att Migrationsverket skall ordna lämpligt boende i anläggningar för de utlänningar som ansökt om asyl eller uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov eller som har tillfälligt skydd och som inte ordnar boendet på egen hand (3 §).

Därutöver skall verket lämna dagersättning och särskilt bidrag för att täcka behovet av mat, kläder m.m. till de utlänningar som är registrerade i verkets mottagandesystem och som inte genom eget arbete eller med egna tillgångar kan tillgodose sin försörjning. De personer som väljer att ordna boendet på egen hand kan enligt gällande bestämmelser få en viss bostadsersättning. Migrationsverket är alltid skyldigt att erbjuda asylsökande och utlänningar som beviljats tillfälligt skydd plats på en anläggning. I förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. anges storleken på dag- och bostadsersättningen samt vad denna ersättning och det särskilda bidraget avser att täcka.

En kommun har enligt 2 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Det innebär ett ansvar för alla som vistas inom kommunens gränser oavsett skälet till vistelsen. Vistelsens art kan ha betydelse för det bistånd som skall ges. Det har även betydelse om det behov av stöd och hjälp som finns kan tillgodoses på annat sätt än via den kommunala socialtjänsten. Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Ekonomiskt bistånd till asylsökande m.fl. lämnas som regel enligt LMA och inte enligt socialtjänstlagen (2 kap. 2 § socialtjänstlagen och 1 § andra stycket LMA). Däremot kan dessa utlänningar komma i fråga för andra insatser enligt socialtjänstlagen samt enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser för vård av unga eller enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall. Ansvarsfördelningen mellan Migrationsverket och kommunerna för de personer som omfattas av LMA framgår således av lagstiftningen, främst socialtjänstlagen och LMA.

4.2 Bestämmelser om bostadsersättning m.m.

Enligt 8 och 13 §§ LMA lämnas bistånd till asylsökande och utlänningar som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i form av logi, bostadsersättning, dagersättning och särskilt bidrag.

Logi på förläggning, så kallat anläggningsboende, har alla asylsökande och utlänningar som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd rätt till som inte själva ordnar bostad (14 § LMA). Den som har inkomst eller egna tillgångar och som har logi och eventuell kost på en förläggning skall betala ett skäligt belopp till Migrationsverket som ersättning

(15 § LMA). Asylsökande och utlänningar som beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som på egen hand ordnar boende har rätt till bidrag till bostadskostnad (bostadsersättning) (16 § LMA). Sådant bidrag får enligt samma paragraf sättas ned helt eller delvis för den som har inkomst av förvärvsarbete eller annan inkomst eller egna tillgångar.

Dag- och bostadsersättning får vidare sättas ned under vissa förutsättningar som anges i 10 § LMA. Dagersättningen kan sättas ned för de personer som omfattas av lagen och som fyllt 18 år om de utan giltigt skäl vägrar att delta i sådan organiserad verksamhet som anges i 4 § LMA eller genom att hålla sig undan försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd. Ersättningen får dock inte sättas ned i den del den är avsedd att täcka utgifter för egen mathållning. Dag- och bostadsersättningen får också sättas ned för en asylsökande som genom att inte medverka till att klarlägga sin identitet försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd.

I förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. finns bestämmelser om bland annat bostadsersättningens storlek samt ansökan och utbetalning av bistånd enligt LMA.

Regeringens förslag: Bostadsersättning skall inte längre lämnas till asylsökande som väljer att själva ordna sitt boende. Bostadsersättning skall inte heller lämnas till sådana utlänningar som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering* har ställt sig tveksam till att ta bort bostadsersättningen för asylsökande. *Integrationsverket* har ansett att det är bra att bostadsersättningen tas bort och att de som väljer att ha asylsökande boende hos sig bör göra detta som en ren väntjänst. Verket har vidare framfört att det inte går att styrka att möjligheten till eget boende skulle vålla större problem än anläggningsboende, varför denna möjlighet bör finnas kvar, om än kringgärdad av restriktioner. *Barnombudsmannen* har inte delat utredningens förslag, eftersom en sådan åtgärd inte löser de nackdelar med eget boende som redovisats i betänkandet. *Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet)* är negativt till att ta bort bostadsersättningen. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* och *Luleå kommun* har ansett att det underlag utredningen hänvisar till är för bristfälligt för att kunna dra slutsatsen att eget boende är en fungerande boendeform lämplig för barn och ungdomar. Länsstyrelsen och kommunen har i likhet med Svenska ESF-rådet också ansett att det är svårt att förutse konsekvenserna av förslaget. De flesta kommuner som har yttrat sig särskilt över förslaget har tillstyrkt att bostadsersättningen avskaffas. *Sollentuna kommun* och *Södertälje kommun* har dock ansett att förslaget kommer att få en ringa eller marginell effekt på den enskildes val av bostadsort. *Södertälje kommun* har dessutom framfört att det är en klar brist att förslaget inte på något sätt begränsar möjligheterna för asylsökande att välja eget boende under asyltiden. Även *Vaggeryds kommun* och *Gnosjö kommun* har ansett att det egna boendet bör begränsas. *Nybro kommun* har framfört att asylsökande i eget boende inte är bra ur integrationssynpunkt. *Malmö stad*, *Svenska Kommunförbundet*, *Landstingsförbundet* och *Göteborgs stad* har ansett att utredningens förslag är otillräckliga och att ytterligare åtgärder bör vidtas för att lösa dagens problematik med det egna boendet. *Jönköpings kommun* och *Mölnåls kommun* har ställt sig tveksamma till att asylsökande även i fortsättningen skall kunna välja eget boende med hänsyn till bland annat trångboddheten och den ökande bostadssegregationen. *Föreningen Sveriges Socialchefer* har ställt sig tveksam till att asylsökande även i fortsättningen skall kunna välja mellan att bo i eget boende eller förlägningsboende. Även *Riksförbundet som arbetar med integrationsbefrämjande verksamhet* har framfört att eget boende kan bidra till en ökad bostadssegregation. Övriga remissinstanser som har yttrat sig över förslaget har tillstyrkt detta, har delat utredningens redovisning av problemen med eget boende eller har inte haft något att erinra.

Införandet av eget boende och bostadsersättning

Flera förändringar vad gäller mottagandet av asylsökande trädde i kraft den 1 juli 1994 (prop. 1993/94:94, bet. 1993/94:SfU11, rskr. 1994/95:188). En ny lag, lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), innebar bland annat att asylsökande fick samma rätt till dagarsättning oavsett om de vistades i Migrationsverkets anläggningsboende eller om de på egen hand ordnade bostad, s.k. eget boende. Vid samma tidpunkt infördes även den särskilda bostadsersättningen. Syftet med reformen var att främja att asylsökande i större omfattning skulle kunna ordna sitt boende på egen hand utanför Migrationsverkets (dåvarande Statens invandrarverk) anläggningar. Mottagandet skulle präglas mindre av omhändertagande och mer av ökat eget ansvarstagande. Möjligheten att erhålla dagarsättning även vid eget boende gav större förutsättningar för asylsökande att på egen hand ordna boendet. För att ytterligare stimulera till eget boende gjorde regeringen bedömningen att den som upplåter bostad till asylsökande skulle få en viss ekonomisk kompensation. Bostadsersättningen var dock inte avsedd att täcka den faktiska bostadskostnaden. Till en början var ersättningen 500 kronor per månad för ensamstående och 1 000 kronor per månad sammanlagt för en familj. Från och med den 1 juni 2003 sänktes bostadsersättningen med 150 kronor. Efter sänkningen lämnas ersättning med 350 kronor för ensamstående och 850 kronor för en familj per månad.

Förslaget om att dagarsättning skall lämnas enligt samma grunder för alla asylsökande oberoende av bostadsform samt införandet av en särskild bostadsersättning lämnades av Utredningen om mottagandet av asylsökande och flyktingar i betänkandet Mottagande av asylsökande och flyktingar (SOU 1992:133). I detta betänkande gjordes bedömningen att cirka tio procent av de asylsökande skulle komma att ordna sitt boende själva. I praktiken blev det betydligt fler. Redan ett år efter reformen bodde nära hälften av alla asylsökande, dvs. långt fler än förväntat, i eget boende. Andelen i eget boende har därefter varit relativt konstant genom åren. Den 30 juni 2004 var det 51 procent av de registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem som bodde i eget boende. Det kan således konstateras att betydligt fler personer än vad som kunde förutses ordnar sitt boende på egen hand. Av de 20 585 personer som den 30 juni 2004 bodde i eget boende var andelen barn 16 procent (3 205 barn), vilket kan jämföras med 35 procent (6 869 barn) av de 19 667 asylsökande i anläggningsboende.

Det egna boendet har visat sig ha vissa negativa effekter. Utredningen om mottagandet av asylsökande och flyktingar har påtalat bland annat en del sociala missförhållanden som tyder på svårigheter för asylsökande att ordna ett bra boende på egen hand. Problembilden är emellertid komplex och inte helt tydlig och det finns även positiva aspekter med det egna boendet. Eget boende har sedan det infördes berörts i bland annat flera utredningar. I november 1994 beslutade regeringen om direktiv (Dir. 1994:130) till en kommitté med uppgift att göra en översyn av den svenska invandrapolitiken. I slutbetänkandet Sverige, framtiden och mångfalden (SOU 1996:55), som lämnades till regeringen i april 1996,

konstaterade kommittén att de negativa effekterna av det egna boendet översteg de positiva. Ökade förutsättningar att ordna sitt boende på egen hand har enligt kommitténs utvärdering lett till en starkt ökad inflyttning till redan invandrartäta områden i storstäderna. Eftersom de asylsökande som valt eget boende i stor utsträckning blir kvar i dessa områden i de fall de får uppehållstillstånd riskerar, enligt utredningen, problemen med arbetslöshet, socialbidragsberoende samt brist på svenska kontaktytor att försvåras avsevärt. Kommittén menade att dessa negativa konsekvenser övervägde de positiva. Mot bland annat denna bakgrund föreslog kommittén att den generella rätten att få ekonomisk ersättning för boende utanför Migrationsverkets anläggningar endast skulle lämnas i undantagsfall (s. 319). Regeringen ansåg emellertid i propositionen Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik (prop. 1997/98:16) att det inte skulle göras någon inskränkning i asylsökandes möjligheter att välja bosättningsort.

Utredningen om verkställighet och kontroll i utlänningsärenden påpekade i sitt betänkande (SOU 1997:128) att utvecklingen mot eget boende i stället för förläggningsboende i viss utsträckning medfört svårigheter för den inre utlänningskontrollen och för verkställighetsarbetet. Utredningen anförde också att det ur strikt kontrollsynpunkt skulle vara bättre om eget boende överhuvudtaget inte kunde komma i fråga för personer med oklar identitet eller för personer för vilka verkställighetsproblem kunde förutses. Det konstaterades även att den praktiska betydelsen av att sådana utlänningar i stället bodde på en förläggning inte borde överdrivas, eftersom verkställigheten ofta försvårades av att utlänningen höll sig undan redan innan eget boende förekom (s. 120 f).

Bristfälligt boende

Asylsökande som ordnat boendet på egen hand bor ofta hemma hos släkt och vänner. Flera kommuner har i sina remissvar lyft fram problem som bland annat trångboddhet, konflikter mellan värdfamilj och inneboende, vräkningar av värdfamiljer för att de stör grannar eller för att det har blivit skador på lägenheten. Att bo trångt under en längre tid kan vara psykiskt påfrestande för både värdfamilj och inneboende. Särskilt besvärligt kan det bli för barnen. Barnens skolgång kan påverkas av svårigheter att få lugn och ro. Det finns också en risk att värdfamiljens integration försenas och försvåras. Värdfamiljen kan ibland involveras i en asylproblematik som de själva kanske lämnat bakom sig sedan flera år. För många värdfamiljer kan det dessutom uppfattas som en skyldighet gentemot släkt eller vänner att låta dem bo inneboende under väntetiden på besked i asylärendet. Det kan också visa sig att ett boende som inledningsvis uppfattades som en bra lösning av inblandade personer i vissa fall inte fungerar fullt ut och det förekommer då att de asylsökande flyttar till andra släktingar eller vänner, eller till Migrationsverkets anläggningsboende. Upprepade byten av boende kan vara mycket pressande för asylsökande i den i många fall utsatta situation dessa personer befinner sig i. För barnfamiljer kan dessa upprepade byten av boende vara särskilt påfrestande. Betydelsen av en stabil boendemiljö är särskilt viktigt eftersom familjen befinner sig i ovisshet i väntan på beslut

i asylärendet. En flyttning kan också innebära att barnen måste byta skola.

Barnombudsmannen har påpekat att asylsökandes möjlighet att ordna sitt eget boende riskerar att medföra att barn inte får sina behov och rättigheter tillgodosedda på ett tillfredsställande sätt. Migrationsverkets anläggningsboende kan i flera fall vara ett bättre alternativ än eget boende, inte minst för barnen. Detta boende anordnas oftast i lägenheter med självhushåll. Det är också en strävan från Migrationsverket att placera barnfamiljer i egna lägenheter medan ensamstående vanligen delar lägenhet.

Förevarande utredning, dvs. Utredningen om flyktingmottagande och introduktion (nedan kallade utredningen) uppger sig ha fått konkreta exempel på i stort sett alla de problem som redovisats ovan och problembilden bekräftas även av flera remissinstanser. I betänkandet anges dock att det är svårt att få ett stabilt underlag för att kunna göra en bedömning av omfattningen av problemen. Vidare menar utredningen att problemen med eget boende bör ses i relation till de positiva aspekter som ett sådant boende innebär.

Segregerade bostadsområden

Asylsökande som själva ordnar sitt boende bosätter sig ofta i storstadsregionerna. Närmare hälften av de asylsökande som valt eget boende bor i någon av storstadskommunerna Botkyrka, Göteborg, Huddinge, Malmö, Stockholm eller Södertälje i bostadsområden där majoriteten av befolkningen har utländsk bakgrund. Asylsökande i eget boende som får uppehållstillstånd bosätter sig första gången i allmänhet i den kommun där de vistats under asyltiden. I flera av storstadskommunerna påverkar även bostadsbristen möjligheterna till ett bra boende för de asylsökande som beviljats uppehållstillstånd. Det kan också innebära problem för vistelsekommunen i de fall boendesituationen inte fungerar efter att uppehållstillstånd har beviljats.

Ett antal remissinstanser, däribland flera kommuner samt *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*, har ställt sig tveksamma till att utredningen, trots de problem som uppmärksammats, inte föreslår kraftfullare åtgärder i syfte att i högre grad begränsa eller styra det egna boendet. Dessa remissinstanser har framfört att det egna boendet anses bidra till att den sociala, ekonomiska och etniska segregationen ökar i redan segregerade bostadsområden. Regeringen anser att denna segregation och dess orsaker är en komplex fråga som handlar om mer än asylsökandes möjlighet till eget boende. Segregationen är inte heller avgränsad till storstadskommuner. Mot denna bakgrund anser regeringen, i likhet med flera remissinstanser, att det finns anledning att fördjupa kunskaperna om och analysera vidare huruvida det egna boendet under asyltiden påverkar utvecklingen i segregerade bostadsområden.

Övriga negativa effekter

Utredningen har också uppmärksammat att bostadsersättningen i sig har medfört ett antal inte önskvärda effekter. Det förekommer bland annat att

asylsökandes önskemål om viss bosättningsort samt deras svaga ställning på bostadsmarknaden utnyttjas genom att personer hyr ut tvivelaktigt boende. Det har exempelvis hyrts ut lokaler som varit avsedda för annat än bostäder. *Huddinge kommun* har i sitt remissvar påpekat att det inom eget boende förekommer att flera familjer delar på ett rum och även att familjemedlemmar bor på olika håll. Det kan således antas att bostadsersättningen förstärker förutsättningarna för dessa företeelser på bostadsmarknaden.

Bostadsersättningen är tänkt som ett bidrag till boendekostnaderna för den som upplåter bostaden. I de fall värdfamiljen är beroende av försörjningsstöd från samhället blir inte bostadsersättningen något reellt tillskott för familjen, eftersom försörjningsstödet minskar när de egna inkomsterna ökar. Det förekommer därför att asylsökande uppger en annan adress än den där de verkligen bor för att undgå denna effekt. Felaktiga adresser har också visat sig försämra möjligheterna för Migrationsverket, kommuner och landsting att i tid nå fram med exempelvis kallelser till fortsatta asylutredningar, erbjudande om skola, hälsoundersökning, tandvård för barn eller kallelse till barnavårdscentralen.

Regeringens överväganden

Det egna boendet för asylsökande har sedan genomförandet debatterats och viss kritik har genom åren riktats mot reformen. En del av de problem som redovisats ovan har även tagits upp i tidigare sammanhang. För att komma till rätta med några av de negativa effekterna med det egna boendet anser regeringen att förändringar i det nuvarande mottagandesystemet för asylsökande bör göras. Regeringen föreslår därför – i likhet med utredningen – att bostadsersättningen nu bör avskaffas. Regeringen gör bedömningen att möjligheterna att utnyttja asylsökandes svaga ställning på bostadsmarknaden minskar om bostadsersättning inte längre lämnas. Vidare menar regeringen att bruket av felaktiga adresser i den avsikten att till exempel undvika nedsättning av eventuellt försörjningsstöd kommer att upphöra. Därutöver är regeringen av den uppfattningen att förslaget om att avskaffa bostadsersättningen skulle kunna underlätta för en värdfamilj att hänvisa till ett anläggningsboende i de fall en sådan lösning framstår som ett bättre alternativ för värdfamiljen. Sammantaget måste det även antas att flera personer kommer att välja anläggningsboende om rätten till bostadsersättning avskaffas. Detta bör i sin tur innebära att de brister i eget boende som förekommer minskar i omfattning. Vidare bör en ökad andel asylsökande i anläggningsboende till viss del kunna bidra till att asyprocessen ytterligare effektiviseras och att väntetiderna i mottagandesystemet blir kortare för den asylsökande.

Mot bakgrund av de problem som har uppstått till följd av det egna boendet enligt redovisningen ovan anser regeringen att staten åtminstone inte genom bostadsersättningen skall fortsätta att stimulera till att asylsökande väljer eget boende. Regeringens förslag att avskaffa rätten till bostadsersättning kan dock inte motverka samtliga problem som uppstår till följd av det egna boendet. För att komma tillrätta med några av de problem som är kopplade till denna boendeform finner regeringen

det likväl angeläget att nu vidta denna åtgärd. Flera remissinstanser har framfört att utredningens förslag inte är tillräckliga för att komma tillrätta med de problem som beskrivits ovan. Regeringen fortsätter följa frågan och avser återkomma med förslag.

Mot bakgrund av *Lagrådets* yttrande vill regeringen också framhålla att det i dag inte föreligger rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för den som har rätt till bistånd enligt LMA. Nuvarande ordning innebär bl.a. att en asylsökande som själv ordnat sitt boende inte har rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen för den del av boendekostnaden som kan överstiga vad utlänningen får i bostadsersättning. Avsikten med föreliggande förslag att avskaffa den särskilda bostadsersättningen är inte att den enskilde, om han eller hon väljer eget boende, skall vara berättigad till kompletterande bistånd enligt socialtjänstlagen. Detta bör förtydligas genom ett tillägg till 1 § andra stycket LMA. De utlänningar som berörs av förslagen och som inte själva ordnar bostad har emellertid alltid rätt till logi i Migrationsverkets anläggningsboende.

Den föreslagna förändringen rörande bostadsersättning förutsätter att lagen om mottagande av asylsökande m.fl. ändras. Förslaget bör omfatta de personer i Migrationsverkets mottagandesystem som bor i eget boende och som har rätt till bostadsersättning enligt gällande bestämmelser. Den åsyftade förändringen åstadkoms lämpligen genom att 16 § LMA upphävs och att en följdändring görs i den bestämmelse som reglerar i vilka former bistånd lämnas enligt lagen (13 §). Vidare bör den paragraf som anger förutsättningarna för att sätta ned dag- och bostadsersättning anpassas till den föreslagna ändringen (10 §). Ett förtydligande görs också, som redan nämnts ovan, i 1 § andra stycket LMA innebärande att en asylsökande som själv ordnat sitt boende inte skall ha rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen. Regeringen avser även att göra de ändringar i förordningen (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl. som föranleds av det aktuella förslaget.

6.1 Kostnadskonsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget att avskaffa rätten till bostadsersättning för eget boende bedöms leda till minskade kostnader för staten.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har gjort bedömningen att förslaget får en marginell effekt på andelen asylsökande m.fl. i eget boende.

Remissinstanserna: Har inte yttrat sig särskilt i denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Förslaget att asylsökande som ordnar sitt boende på egen hand inte längre skall kunna beviljas så kallad bostadsersättning innebär sammantaget en minskad kostnad för staten. Förslaget väntas få till följd att cirka tio procent flyttar från eget boende till någon av Migrationsverkets anläggningar. En plats i anläggningsboende innebär en merkostnad för Migrationsverket i jämförelse med att personen bor i eget boende. Under år 2003 utbetalades sammanlagt 75 miljoner kronor i bostadsersättning. Mot bakgrund av att en viss andel asylsökande flyttar till anläggningsboende gör regeringen bedömningen att förslaget leder till minskade utgifter för staten om cirka 50 miljoner kronor för år 2005. Utgiftsminskningen är beräknad på ett ikraftträdande den 1 mars 2005 samt den senaste prognosen för antalet asylsökande. För åren därefter beror en utgiftsminskning främst av antalet registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem samt andelen i eget boende respektive i anläggningsboende.

Det är viktigt att betona att avskaffandet av bostadsersättningen inte påverkar den asylsökandes ekonomiska situation. Ersättningen är avsedd att ge viss ekonomisk kompensation till den person som upplåter sin bostad till asylsökande. Av främst administrativa skäl betalas ersättningen till den asylsökande och inte direkt till bostadsupplåtaren. Avskaffandet av bostadsersättningen påverkar inte heller möjligheten till logi under väntetiden. Migrationsverket har ett fortsatt ansvar för att vid behov erbjuda en plats inom anläggningsboende för personer som är registrerade i Migrationsverkets mottagandesystem. Det bör vidare framhållas att den föreslagna ordningen inte innebär en inskränkning i möjligheterna att få dagarsättning och särskilt bidrag i de fall den enskilde ändå väljer att ordna boende på egen hand.

Förslaget kommer inte att medföra några ökade kostnader för kommunerna som helhet. Enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har de personer som omfattas av denna lag inte rätt till bistånd för förmåner av motsvarande karaktär enligt socialtjänstlagen (2001:453). Förslaget kan dock innebära en ökad andel asylsökande i de kommuner där Migrationsverket har anläggningsboende och för dessa kommuner kan därmed vissa ökade kostnader uppstå.

Regeringens förslag: Denna lag skall träda i kraft den 1 mars 2005 då rätten till bostadsersättning upphör. Äldre föreskrifter skall dock fortfarande gälla för ansökningar om bostadsersättning som gjorts före ikraftträdandet och som avser tiden före ikraftträdandet.

Skälen för regeringens förslag: Rätten till bostadsersättning föreslås upphöra den 1 mars 2005. Bostadsersättning som har beviljats före ikraftträdandet skall således endast utbetalas till och med utgången av februari 2005. Övergångsbestämmelsen innebär att äldre föreskrifter skall tillämpas i ärenden om bostadsersättning där ansökningen gjorts före ikraftträdandet och ersättningen avser tiden före detta datum. Detta innebär exempelvis att bestämmelserna om bostadsersättning skall tillämpas vid prövningen av ansökningar om bostadsersättning som kommit in till Migrationsverket före den 1 mars 2005 om ersättningsanspråket avser tiden dessförinnan. Detsamma gäller beslut om bostadsersättning som meddelas av en överinstans efter detta datum.

Lagrådet har framfört att de asylsökande som enligt tidigare meddelade beslut uppbär bostadsersättning bör, i god tid före ikraftträdandet, informeras om att rätten till bostadsersättning kommer att upphöra. Regeringen avser att ge Migrationsverket denna uppgift.

1 §

Innehållet i *första och tredje styckena* är oförändrat.

I *andra stycket* anges att den som omfattas av lagen inte har rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär. I enlighet med *Lagrådets* påpekande infogas ett tillägg som tydliggör att den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. inte heller skall ha rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen för boendekostnader.

10 §

I paragrafen anges de förutsättningar enligt vilka dag- och bostadsersättningen enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. får sättas ned helt eller delvis. I konsekvens med att bostadsersättningen för eget boende avskaffas anpassas bestämmelsen till detta förhållande.

13 §

I paragrafen anges i vilka former bistånd lämnas enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. Till följd av att bostadsersättningen för eget boende avskaffas utgår ordet bostadsersättning ur lagtexten.

19 §

I paragrafen tas hänvisningen till 16 § bort.

Sammanfattning av förslagen i betänkandet Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle (SOU 2003:75)

Prop. 2004/05:28
Bilaga 1

Asyltiden

När det gäller boendet föreslår utredningen att

- asylsökande även fortsättningsvis ska ha möjlighet att välja om de vill bo i Migrationsverkets anläggningar eller hos släktingar eller vänner,
- det inte utgår någon särskild bostadsersättning till dem som väljer eget boende.
- informationen till både värdfamilj och dem som väljer eget boende förbättras
- en skriftlig bekräftelse av att båda parter är medvetna om boende-arrangemangens villkor ska utgöra förutsättning för att kallelser och beslut ska kunna sändas till bostadsadressen.

När det gäller verksamhet och försörjning föreslår utredningen att

- asyltiden blir integrationsförberedande men utan att återvändandeperspektivet förloras. De väntetider som uppstår i väntan på beslut ska utnyttjas så att de som får stanna har fått en god grund för sin etablering i landet och de som måste återvända kan göra det med värdefulla erfarenheter och kunskaper.
- Migrationsverket har fortsatt ansvar för den organiserade verksamheten och kan upphandla delar av verksamheten av externa anordnare,
- asylsökande i arbetsför ålder ska få tidigare utbildning och yrkeserfarenhet kartlagd av Migrationsverkets handläggare och få information om möjligheterna att arbeta under asyltiden.
- företrädare för Arbetsmarknadsverket ska ge dem som bedöms stå nära arbetsmarknaden fördjupad yrkes- och arbetsmarknadsrådgivning, förmedla arbete till dem som har rätt att arbeta samt bistå vid anskaffning av praktikplatser.
- en svenskundervisning som erbjuds ska följa kursplanen för sfi och de studerande ska ha möjlighet att avlägga prov på ett sådant sätt att de kan ligga till grund för tillträde till fortsatta studier. Svenskundervisningen ska förutom språkstudierna innehålla arbetslivs- och samhällslivsorientering i enlighet med förslaget från Sfi-utredningen.
- dagersättning utgår på samma grunder för boende inom Migrationsverkets anläggningssystem och i eget boende och kan också reduceras av samma skäl.

Planeringsperiod med bosättning

Utredningen har funnit att flera förändringar är nödvändiga för att öka nyanlända invandrades möjligheter att snabbare komma ut i arbete och försörjning. Utredningen föreslår

- att alla asylsökande som beviljas uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring ska erbjudas en planeringsperiod på som längst tre månader

- att även andra nyanlända under vissa förutsättningar ska kunna erbjudas en planeringsperiod
- att planeringsperioden ska ha en tydlig inriktning på arbete, försörjning och bosättning
- att perioden ska ha karaktären av ett flerpartssamtal som blir ett flerpartsavtal och där Arbetsmarknadsverket, företrädare för olika skolformer och sjukvård är viktiga parter,
- att när perioden är slut ska individen ha en handlingsplan för sin fortsatta etablering och en meritportfölj som han eller hon kan fortsätta att fylla på.

Utredningen föreslår att Migrationsverket får huvudansvaret för bosättningen och för att börja planeringsperioden. Detta ansvar innebär att

- att Migrationsverket ska kalla den som fått uppehållstillstånd samt företrädare för Arbetsmarknadsverket och den kommun där personen till ett bosättningssamtal. Den kommun där individen tidigare bott i eget boende kan då klargöra vilka alternativ till boende, arbete, utbildning etc. som finns i kommunen, i regionen eller på annat håll. Även en kommun med anläggningsboende kan ha intresse av att delta i bosättningssamtalet, t.ex. för att fånga upp arbetskraft som de har behov av.
- att Migrationsverket betalar ut dagersättning tills bosättningen är klar. Så snart bosättningen har skett får den kommun där den nyanlände bosatt sig ett övergripande samordningsansvar för planeringsperioden. Utredningen understryker i betänkandet vikten av att varje individs arbetsförmåga identifieras – inte anställningsbarheten och att individens roll och ansvar är centralt under planeringsperioden. Vi poängterar också att vägledning, kartläggning och bedömning, som är centrala delar under perioden, görs med professionellt stöd.

Utredningen konstaterar också att det bör finnas en regional bas för planerings- och bosättningsarbetet och att både ett regionalt och interregional samarbete behövs och föreslår

- att länsstyrelserna får i uppdrag att i samverkan med kommunförbundet på länsnivå föreslå hur ett regionalt och interregionalt arbete kan utvecklas
- att resurser avsätts för att uppmuntra utvecklingsarbetet.

Ersättningsfrågorna

Utredningen har kommit fram till att det nuvarande systemet med en riktad statlig ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet har spelat ut sin roll. När det gäller individens försörjning föreslår utredningen att

- en statlig individbaserad etableringsersättning införs, som betalas ut direkt till den om är berättigad att erhålla den, dvs. till den som har en handlingsplan.
- etableringsersättningen betalas ut månadsvis (ca 7 000 kr/mån) under som längst ett år.

- etableringsersättningen reduceras för den som inte följer handlingsplanen.
- Centrala studiestödsnämnden får ansvar för att fatta beslut och betala ut ersättningen på underlag från kommunerna.

Utredningens förslag är att statens ekonomiska ansvar för flyktingar m.fl. kvarstår i samma omfattning som hittills men utredningen föreslår förändringar i sättet att kompensera kommunerna. Utredningen anser att ersättningen till kommunerna för den verksamhet som riktas till nyanlända flyktingar m.fl. på sikt bör inordnas i det generella kommunala statsbidrags- och kostnadsutjämningsystemet. Utredningen har i en modell visat hur det kan göras genom en kombination av ökat statsbidrag till kommunerna och justeringar i kostnadsutjämningsen så att den beräknas på antalet flyktingar m.fl. som vistats 1–9 år i landet. Utredningen föreslår

- att det riktade statsbidraget till kommunerna tas bort
- att kommunerna får ersättning via det generella statsbidragssystemet och med kostnadsutjämningsen för det som återstår sedan det som går till försörjning under det första året tagits bort.

Eftersom förändringen av ersättningssystemet är en komplicerad operation, som kräver mer ingående beräkningar och överväganden än utredningen har haft möjlighet att göra, föreslås övergångsvis – och för att förbereda genomförandet – ett riktat, strukturellt bidrag till kommunerna avsedda att täcka kostnaderna dels för svenska för invandrare, dels för övrig verksamhet för flyktingar m.fl.

Riktade insatser och generella system

Den statliga etableringsersättning som utredningen föreslår omfattar ett år och innebär inte att nyanländas integration därmed förväntas vara avslutad. Utredningen förslår

- att Arbetsmarknadsverket, Högskoleverket, Migrationsverket, Riksförsäkringsverket Socialstyrelsen, Verket för skolutveckling, Skolverket och NUTEK får ett sektorsansvar för nyanlända invandrades etablering,
- att ett nytt icke konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiskt program för nyanlända bör tas fram och att det ska utformas så att det kan kombineras med sfi och andra aktiviteter under det år etableringsersättning utbetalas.

Utredningen anser vidare att

- att utbildning i svenska måste kunna erbjudas i olika miljöer och att utbildningen ska kunna kombineras med arbete, utbildning m.m.
- att högskolornas utbud måste anpassas bättre till nyanländas behov och kompletteringsutbildningarna blir fler
- att nyanlända måste uppmärksammas i den fortsatta försöksverksamheten med validering
- att en särskild utredning bör få i uppdrag att utreda hur grund- och gymnasieskolan kan förbättra insatserna för nyanlända elever

- former för hälso- och sjukvårdens medverkan i rehabiliteringen av nyanlända måste utvecklas liksom metoder och verksamhet inom socialtjänsten.

Förutom den samhällsinformation som bör ges till nyinvandrade inom ramen för sfi och på det sätt och med det innehåll som föreslås av Sfi-utredningen anser utredningen att

- det bör finnas en sammanhållen internetbaserad respektive skriftlig samhällsinformation för nyanlända, och
- att myndigheterna inom sina respektive områden måste ta ett större ansvar för att nå ut med information till nyanlända och andra som inte har svenska som modersmål.

Utredningen föreslår vidare att Statskontoret och Integrationsverket skall få i uppdrag att utarbeta förslag till hur en sammanhållen grundläggande Internetbaserad samhällsinformation till nyanlända ska kunna etableras och vidmakthållas och att Integrationsverket ska verka för att en sammanhållen och för nyanlända invandrare producerad skriftlig samhällsinformation tas fram. Utredningen förslår också att Delegationen för utveckling av offentliga e-tjänster bör få tilläggsdirektiv att särskilt beakta och överväga hur nyinvandrades behov av offentliga e-tjänster ska kunna tillgodoses och att Integrationsverkets ansvar när det gäller att följa upp myndigheternas efterlevnad av förordningen (1986:856), bör preciseras, eventuellt genom en ändring av verkets instruktion.

Utredningen föreslår

- att uppföljnings- och utvärderingsmodeller som visar på effekterna av de tidiga och samlade insatserna för nyanlända bör utvecklas som gör det möjligt att följa nyanländas etablering över tiden,
- att tydliga mål formuleras och indikatorer tas fram, och att
- att SCB:s riktlinjer för redovisning av statistik för personer med utländsk bakgrund bör vara vägledande för all statistikredovisning i den offentliga sektorn och att de måste följas av de för nyanlända invandrare mest relevanta myndigheterna.

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över betänkandet Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle (SOU 2003:75)

Prop. 2004/05:28
Bilaga 2

Riksrevisionen, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Östergötlands län, Rikspolisstyrelsen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Integrationsverket, Migrationsverket, Utlänningsnämnden, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens institut för psykosocial miljömedicin, Statens folkhälsoinstitut, Handikappombudsmannen, Barnombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Riksskatteverket, Arbetsgivarverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Statens skolverk, Specialpedagogiska institutet, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Folkbildningsrådet, Högskoleverket, Myndigheten för skolutveckling, Lärarhögskolan i Stockholm, Södertörns högskola, Malmö högskola, Växjö universitet, Göteborgs universitet, Högskolan i Borås, Centrala studiestödsnämnden, Ungdomsstyrelsen, Boverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet), Arbetsmarknadsstyrelsen efter hörande av länsarbetsnämnder, Arbetslivsinstitutet, Jämställdhetsombudsmannen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Glesbygdsverket, Verket för näringslivsutveckling, Institutet för tillväxtpolitiska studier, Botkyrka kommun, Haninge kommun, Huddinge kommun, Sollentuna kommun, Stockholms kommun, Södertälje kommun, Uppsala kommun, Eskilstuna kommun, Norrköpings kommun, Gnosjö kommun, Vaggeryds kommun, Växjö kommun, Nybro kommun, Olofströms kommun, Burlövs kommun, Landskrona kommun, Malmö kommun, Trelleborgs kommun, Falkenbergs kommun, Borås kommun, Göteborgs kommun, Lerums kommun, Trollhättans kommun, Töreboda kommun, Arvika kommun, Laxå kommun, Örebro kommun, Hallstahammars kommun, Västerås kommun, Orsa kommun, Gävle kommun, Sandvikens kommun, Sollefteå kommun, Strömsunds kommun, Dorotea kommun, Lycksele kommun, Skellefteå kommun, Bodens kommun, Luleå kommun, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Stockholms läns landsting, Värmlands läns landsting, Östergötlands läns landsting, Flyktingmedicinskt centrum, Centrum för invandringsforskning, Afrosvenskarnas riksförbund, Bosnisk-Hercegovinska riksförbundet, Immigranternas riksförbund, Irakiska riksförbundet, Iranska riksförbundet, Kurdiska riksförbundet, Somaliska riksförbundet i Sverige, Riksförbundet Internationella Föreningen för Invandrarkvinnor, Handikappförbundens Samarbetsorgan, Synskadades riksförbund, Svenskt Näringsliv, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Företagarnas Riksorganisation, Internationella företagarföreningen, Föreningen Sveriges Socialchefer, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag, Pensionärernas Riksorganisation, Sveriges Pensionärsförbund, Caritas Sverige, Flyktinggruppernas och Asylkommittéernas Riksråd, Forum för frivilligt socialt arbete, Stiftelsen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.¹

dels att 16 § skall upphöra att gälla,

dels att 10 och 13 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §²

Dagersättning enligt 17 § får sättas ned för en utlänning som fyllt 18 år om han eller hon

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 4 §,
2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klarlägga sin identitet, eller
3. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan.

Nedsättning enligt första stycket får dock inte avse den del av ersättningen som är avsedd att täcka utgifter för utlänningens egen mathållning.

Bostadsersättning enligt 16 § och dag- Dagersättningen får sättas ned helt för utlänningar som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 om utlänningen även efter det att nedsättning har gjorts enligt första stycket

1. utan giltigt skäl vägrar att delta i verksamhet som avses i 4 §,
2. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att inte medverka till att klarlägga sin identitet, eller
3. försvårar utredningen i ärendet om uppehållstillstånd genom att hålla sig undan,

om utlänningen erbjuds plats på en förläggning och fri kost ingår i den erbjudna inkvarteringen.

Bestämmelserna om nedsättning av *bostadsersättning och dag- Bestämmelserna om nedsättning av dag- ersättning* tillämpas också i de fall en utlänning utan giltigt skäl vägrar att medverka till åtgärd som är nödvändig för att ett beslut om avvisning eller utvisning skall kunna verkställas.

13 §

Bistånd enligt denna lag lämnas i form av logi, *bostadsersättning, dag- och särskilt bidrag.*

Bistånd enligt denna lag lämnas i form av logi, *dagersättning och särskilt bidrag.*

¹ Senaste lydelse av 16 § 2004:408.

² Senaste lydelse 2004:408.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2005 då rätten till bostadsersättning upphör. Äldre föreskrifter gäller dock fortfarande för ansökningar om bostadsersättning som gjorts före ikraftträdandet och som avser tiden före ikraftträdandet.

Prop. 2004/05:28
Bilaga 3

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-09-30

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 16 september 2004 (Utrikesdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m. fl. Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Marianne Wikman Ahlberg.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Enligt det remitterade förslaget skall bostadsersättning inte längre lämnas till asylsökande som väljer att själva ordna sitt boende. Förmånen bostadsersättning utmönstras därför ur lagen om mottagande av asylsökande m.fl.

Enligt 1 § andra stycket nämnda lag har den som omfattas av lagen inte rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär (underförstått: som förmåner som regleras i lagen om mottagande av asylsökande m.fl.). Bestämmelsen innebär bl.a. att en asylsökande som själv ordnat sitt boende inte har rätt till försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen för den del av boendekostnaden som kan överstiga vad han eller hon får i bostadsersättning. En fråga är då om den nu föreslagna lagändringen påverkar räckvidden av 1 § andra stycket lagen om mottagande av asylsökande m.fl. eller, mera konkret uttryckt, om den föreslagna ändringen kan få till följd att en asylsökande som själv ordnat sitt boende kommer att ha rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen för skäliga kostnader för boende. Uppenbarligen är detta inte avsikten och man kan möjligen hävda att en asylsökande alltid kan få sitt behov av bostad tillgodosett på annat sätt än genom eget boende, eftersom han eller hon har rätt till logi på förläggning, s.k. anläggningsboende. Därmed skulle en asylsökande, i enlighet med den begränsningen av rätten till bistånd som föreskrivs i 4 kap. 1 § socialtjänstlagen, inte heller efter lagändringen ha rätt till försörjningsstöd avseende kostnader för boende. Frågeställningen har inte berörts i remissen. Enligt Lagrådets mening bör ett klargörande ske i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

Enligt ikraftträdandebestämmelsen skall rätten till bostadsersättning upphöra när lagen träder i kraft den 1 mars 2005. Lagrådet noterar att i remissen inte berörts frågan om det praktiska förfarandet i samband med ikraftträdandet. Det får förutsättas att asylsökande, som enligt tidigare meddelade beslut uppbär bostadsersättning, i god tid före ikraftträdandet informeras om att rätten till bostadsersättning kommer att upphöra.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 oktober 2004

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Lövdén, Ringholm, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, Andnor, Nuder, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin

Föredragande: statsrådet Holmberg

Regeringen beslutar proposition 2004/05:28 Bostadsersättning för asylsökande.